

Brief n.a.v. conceptakkoord 8 mei

Geachte voorzitter, beste Chris,

We danken u voor de gelegenheid om als reflectietafel naar het concept Landbouwakkoord te hebben kunnen kijken. Gezien het proces was de beschikbare tijd voor ons uiteraard beperkt. Dit is de reden dat we slechts op hoofdlijnen kunnen reflecteren.

Wij zijn over een aantal zaken verheugd. In de eerste plaats is het goed dat partijen elkaar in de afgelopen periode gevonden hebben om tot dit conceptakkoord te komen. De gevormde 'landbouwpolder' zal de komende jaren hard nodig zijn om tot verdere concretisering en nadere invulling van dit start-akkoord te komen. Om dat goed te kunnen doen, zijn concrete afspraken nodig om het daarvoor benodigde proces te borgen.

In de tweede plaats steunen we zeer dat veel integraler gekeken wordt naar de verschillende doelen die gehaald moeten worden. Dit akkoord ging niet over alle relevante doelen, maar bij de verdere uitwerking en concretisering is van belang dat ook die doelen, zoals verwoord in onder meer het NPLG, wel een plek krijgen.

Ten derde is de reflectietafel positief over het vervangen van het systeem van middelsturing door doelsturing (afrekenbare stoffenbalans). Hierbij is het goed dat ondernemers worden aangesproken op hun vakmanschap en inventiviteit om de doelen te realiseren. Hiervoor is het wel nodig dat er snel voldoende inzet gepleegd wordt om de doelvoorschriften op een juridisch houdbare wijze te realiseren.

Ten vierde zien we dat er heel veel goede aanzetten zijn gedaan om instrumenten te ontwikkelen, zoals de gebiedsgerichte aanpak, de beloning van ecosysteemdiensten, afwaardering van gronden, het Nationaal Innovatieprogramma Landbouw en het Programma Boerenperspectief. We realiseren ons dat de opbouw van voldoende uitvoeringskracht een grote uitdaging is. We bevelen ten eerste aan om bij de verdere uitwerking en concretisering hier grote prioriteit aan te geven, omdat het een kritische succesfactor is.

Ten vijfde snappen wij dat de uitvoering van dit akkoord een investering van overheidsgelden vraagt die zeer significant is. De transitie naar een duurzame sector vraagt nu eenmaal tijdelijk publieke middelen. Tegelijkertijd willen wij benadrukken dat het in het belang van onze boeren en onze samenleving is dat de structurele financiering van de verduurzaamde sector zoveel mogelijk uit de markt plaatsvindt. Daarbij is het creëren van een level playing field voor boeren in, primair, de Europese Unie cruciaal. Hiervoor is nodig dat de Nederlandse overheid zich veel meer gaat inzetten voor het actief mede vormgeven van dit level playing field. Een belangrijk onderdeel van een level playing field is het beprijzen van negatieve externe effecten (full cost accounting).

Ten zesde, het is goed dat in ketens wordt gesproken over pre-competitieve afspraken en standaarden. Een belangrijke rol in de verduurzaming is weggelegd voor de ketenpartijen. We juichen het toe dat die in toenemende mate hun verantwoordelijkheid nemen en gebruik maken van de mogelijkheden die de regelgeving hiertoe biedt. Wij zouden graag zien dat in de verdere concretisering partijen zoals banken hun rol verder oppakken, bijvoorbeeld door het rente-instrument versterkt in te zetten voor duurzaamheidsafspraken. Ook is het van belang dat bij de verdere concretisering de diervoeder- en foodindustrie nauwer betrokken wordt.

Ten zevende, het akkoord heeft veel te maken met de ruimte die er is voor landbouw. De reflectietafel vraagt zich wel af hoe in de verdere uitwerking van het akkoord deze ruimte zich verhoudt tot andere ruimte opgaven zoals voor woningbouw, industrie en transport. We gaan er van uit dat dit gebeurt vanuit een integrale visie en dat activiteiten daar plaats vinden waar het het beste kan gezien de kwaliteit van de bodem en de effecten op natuur.

Ten achtste, het is goed dat er aanzetten zijn gemaakt voor de governance van de verdere uitwerking van dit akkoord. Wel vragen we aandacht voor een zorgvuldige uitwerking van advisering, valideren, monitoring, toezicht en handhaving, waarbij onafhankelijkheid en een heldere onderscheiding van de verschillende rollen essentieel is. Dit is ook nodig voor de verdere uitbouw van het onderlinge vertrouwen in de prille 'landbouwpolder'.

Met vriendelijke groet,

Gé Backus

Peter van Bodegom

Elbert Dijkgraaf

Anna Gerbrandy

Klaas de Jong

Roel Jongeneel

Frederike Praasterink

Laurens Sloot

Steven van Westreenen